

KLASIČNO MAČEVANJE ILI SPORTSKO MAČEVANJE?

U borbi pravim sečivima ne vladaju pravila takmičarske igre.

Istorija evropskog mačevanja je stara više od 4000 godina. Gotovo 99% tog vremena čini klasično (bojevo) mačevanje. Neupućeni, međutim, danas pokušavaju mačevanje učiti samo kroz moderni takmičarski sport u belim odelima, a koji zapravo nema mnogo veze sa izvornim – pravim - klasičnim mačevanjem koje se od sportskog u velikoj meri razlikuje.

PRVA i najočiglednija razlika je u tipu mačevanja. Sportsko mačevanje je isključivo **jednoručno mačevanje** (koristi se samo jedna – naoružana ruka i jedan mač) **dvobojnog tipa** (korišćeno od kraja 18. veka kao kontrolisana borba mačevima u svrhu dvoboja pred svedocima, sudijom i sekundantima, po protokolu dvoboja i uz unapred dogovorena stroga pravila). U sportskom mačevanju se koriste samo tri vrste "mačeva": *floret* (samo bode i važeća površina su samo grudi i leđa), *mač* (samo bode i važeća površina je celo telo) i *sablja* (bode i seče a važeća površina je cela gornja površina tela;ovo zapravo i nije sablja već preciznije rečeno "*spadron*" jer sablja ima krivo sečivo a sportska sablja ima ravno sečivo).

U **klasičnom mačevanju**, međutim, pored **jednoručnog** tipa mačevanja (sablja, spadron, špada, rapir bez i sa konzoleta, kratki mač, jatagan...) postoji i **dvoručno mačevanje** (obe ruke drže jedan mač – jednoiporučni ili dvoručni; dvoručni mač se može koristiti sa tri tehnike) i **dvoruko mačevanje** (desna ruka koristi mač a leva ruka koristi drugo oružje: dagu – bodež, mali, srednji ili veliki štit, plašt ili se nenaoružana ruka sa rukavicom koristi za razoružavanje, sklanjanje i fiksiranje protivnikovog mača). U klasičnom mačevanju se ne koristi samo **dvobojni tip** borbe (civilno mačevanje po dogovorenim pravilima – mač je jedino sredstvo borbe) već i **duelni tip** borbe (vojno mačevanje bez ikakvih pravila – koriste se razoružavanja, udarci nogama, nenaoružanom rukom, balčakom i jabukom mača, hvatovi i bacanja – mač je, dakle, samo jedno od sredstava u borbi). Dok je u sportskom mačevanju zaštitna oprema samo standardizovano tekstilno odelo, zaštitna maska i rukavica u klasičnom mačevanju je ona veoma raznovrsna i nestandardizovana – od kožnih grudnjaka, štitinka za podlaktice, nadlaktice, potkolenice i natkolenice sa raznim vrstama kaciga do verižnih i oklopnih rukavica i odela. Dok je u sportskom mačevanju oprema elektrificirana - mačevi imaju žice, utikače i kablove a koriste se uz elektronske aparate, sijalice, prekidače, sirene, baterije... u klasičnom mačevanju je sve kako je bilo hiljadama godina u nazad – samo čist čelik.

DRUGA, veoma važna razlika između sportskog i klasičnog mačevanja je u pristupu mačevanju. O tome u eseju za *Fencers Quarterly Magazine* 2001 Šarl Pegi, između ostalog

piše: "Koja je razlika između mačevanja kao sporta i mačevanja kao borilačke veštine? To jest, između „olimpijskog mačevanja“ i klasičnog mačevanja ?

- U sportu pobjeda je cilj, a u borilačkoj veštini pobjeda je samo sredstvo.
- Sport se bavi ishodom, a borilačka veština procesom.
- U sportu, pobjeda definiše izvrsnost, u borilačkoj veštini izvrsnost definiše pobjedu.
- U olimpijskom mačevanju ističe se pogađanje protivnika, u klasičnom mačevanju svrha je ne biti pogođen.

Klasični mačevalac smatra svoje oružije smrtonosnim. Svaki pogodak može biti fatalan, stoga se po svaku cenu mora izbeći. Olimpijski mačevalac smatra svoje oružje igračkom sa slabom ili nikakvom vezom sa pravim mačem. Ni jedan pogodak nije bitan dokle god konačni rezultat ne prikazuje da je protivnik više puta pogođen nego naš olimpijski mačevalac. Neki mačevaoci sporskog mača će dopustiti da budu pogođeni dokle god oni pogađaju protivnika istovremeno (taktika koja se verovatno neće koristiti u smrtonosnoj borbi!). Dakle, potonjem je samo igra, a prvom pitanje života i smrti."

TREĆA, i možda najvažnija razlika - jer ona uslovljava većinu ostalih, su mačevi. Naime, "mačevi" za moderno sportsko mačevanje su tanki, superlagani i savitljivi takmičarski rekviziti (ne oružje) namenjeni bezbednom vođenju izmišljene sportsko-nadmetačke igre. Sa njima se uistinu može u pravoj borbi naneti povreda - kao i sa bilo kojim drugim predmetom (npr. olovkom); dešavalo se čak i da sa njima dođe do smrtonosnih povreda na takmčenjima - ali tek pošto se sečivo polomilo i time postalo kruto tj. ovaj sportski rekvizit postao stilet ili centoventa - bojevi bodeži 16. veka sa sečivom u obliku šila. S tim u vezi je Silver još u početkom 17. veka napisao o *špadi* (mač koji je najlakše bojevo mačevalačko oružje i od kojeg je još većim olakšavanjem nastao sportski mač) da: **„Ne može se sve zvati mačem. Da bi mač bio oružje tj. pouzdano ubojit mora težiti bar 2 funte (0,9kg) kako bi se njime moglo podjednako smrtonosno seći i bosti. Tom igračkom (dvorski mač i francuski floret) od jedne i po funte mogu se ubijati još samo ptice“**.

Nasuprot tome mačevi za pravo - klasično (bojevo) mačevanje su značajno teži i neuporedivo manje elastični (krući da bi bili probojni). Ta razlika u težini - kvantitativna razlika, menja i kvalitet tehnike mačevanja jer ne mogu se na isti način izvoditi pokreti mačem od 500 grama i 1 i više kilograma - kao što se na isti način ne može voziti putnički auto i kamion ili tenk.

Zato ukoliko mačevalac sportista uzme u ruku pravi mač - misleći da ga može koristiti sportskom tehnikom, on zbog težine i inertnosti njegovog sečiva ništa ne bi mogao od onog što zna da uradi. I obrnuto, ukoliko bi klasični mačevalac pokušao da mačuje sportskim mačem a tehnikom pravog bojevog mačevanja, činio bi radnje koje su nekontrolisane, suviše, spore, rizične a mnoge od njih i besmislene. Uvek ono sa čime se radi diktira i to kako će se raditi pa tehnika upotrebe jednog oružja direktno zavisi od njegovih osobina. U vezi sa time je Kasl krajem 19. veka napisao: *„Jedna od posledica zanemarivanja činjenice da floret predstavlja samo laku zamenu za pravi mač jeste nastanak mačevanja sazdanog od složenih napada i odbrana koji su praktično izvodljivi samo perolakim floretom i potpuno je kontraproduktivno primenjivati ga uz bilo koje drugo oružje (...) Ako izuzmemo lakoću, očigledno je da postoje stvari koje nikada ne bismo pokušali da izvedemo pravim mačem. Pošto je „nauka mača“ zapravo postala „nauka floreta“, najbolji mačevaoci mačuju na veštački (ako se imaju u vidu obostrani pogoci), ali ipak savršeniji način.“* Dakle, tehnika i taktika sportske mačevalačke zabave su drugačiji od izvornih tehnika i principa autentične mačevalačke upotrebe pravim mačevima u pravoj borbi.

O tome je i Montenj pisao u svojim *Ogledima*: *:"...jer to nije kao kod mačevanja (takmičarskog - prim.aut.) gde broj dodira donosi pobjedu; dok je neprijatelj na nogama, valja iz sve snage ponovo udarati (...) izgleda mi tako isto da okretnost za kakvu se uobličavaju udovi, eskivaže i pokreti kojima se vežba mladež u ovoj novoj školi (civilnim školama mačevanja - prim.aut.) jesu ne samo nekorisni, nego pre ubitačni i štetni za upotrebu u ratnoj borbi. Zato naši ljudi tu obično koriste posebna oružja zasebno*

namenjena za tu potrebu, i video sam kako se nije smatralo u redu kada bi se plemić izazvan na borbu (nadmetanje – prim. aut.) mačem i bodežom (rapirom i dagom – prim. aut.) pojavio u opremi vojnog lica."

Navedeno, međutim, ne važi samo za mačevanje već univerzalno za sve borilačke veštine i to ne samo zapadne već i istočne jer „*Borilačke veštine nikada nisu imale za cilj pokazivanje pred publikom, ili zadovoljenje kriterijuma suđenja ili pobede nad protivnikom u takmičenju. Ogromna većina majstora u budističkim i taoističkim manastirima, čak i u sekularnom društvu, nikad ne bi ni razmišljala o nastupanju na takmičenju za neku medalju na Olimpijadi.*“ (Lu, 2008, vol.4:38)

U klasičnom mačevanju se, dakle, koristi tehnika koja sa najvećom verovatnoćom omogućava mačevaocu da protivnika pogodi (poseče ili ubode) a da pri tome ne bude sam pogođen (posečen ili uboden). Zato je geslo ove vrste mačevanja *“Pogodi tako da ne budeš pogođen”*, a što je moguće samo kad pokreti u borbi nisu munjeviti i u magnovenju brzine, refleksa i instinta već pažljivi, staloženi, oprezni, strljivi, promišljeni i sa što manje rizika, a to omogućava upotreba pravih mačevi sa njihovom autentičnom težinom koja ubrzanjem koje treba dati maču i inercijom mača koju treba savladati prisiljava mačevaoca da pokrete izvodi sporije i brzinom u kojoj se radnje vide i mogu promišljati.

“Klasični mačevalac tačno zna šta ova veština podrazumeva i zbog toga pristupa njoj i svakom protivniku sa dubokim poštovanjem. Svi jako dobro znamo šta znači probosti desetak santimetara čelika u nečije grudi ili biti žrtva toga. Zato iznad svega cenimo odbranu, a ne napad. Ko god u poetskom zanosu tvrdi da je napad najbolja odbrana, to je, kao što svaki klasični mačevalac zna, laž. Klasični mačevalac zna da ubosti nekoga mačem dok on probada njega nije dovoljno, niti je dovoljno ubosti protivnika delić sekunde pre nego što on ubode tebe. „Moraš pogoditi, a ne biti pogođen“. I kada staneš pred veštog protivnika shvatićeš da je to izuzetno teško postići. Prvo pravilo borbe je da ćeš se povrediti.” Fencers Quarterly Magazine 2001 Šarl Pegi.

Nasuprot svemu navedenom u savremenom sportskom mačevanju - jer su sportski “mačevi” lagani i savitljivi, pokretljivi, sa njima je u sportskoj borbi moguće izvoditi ono što je nemoguće izvoditi sa pravim mačevima u pravoj borbi. Otud se u savremenom sportskom mačevanju pogoci i ne vide (vrh sportskog mača u pojedinim akcijama se kreće brzinom metka - otud i potreba za elektronskim uređaji za detekciju), nanose se često sa lica protivnika a njemu iza leđa (sečivo se savija kao bič), preko njegovih blokova mačem, šibanjem, vitlanjem... Legenda svetskog i olimpijskog sportskog mačevanja XX veka o savremenom sportskom mačevanju Raul Kleri kaže: *“Naoružana ruka je svuda i nigde, a noge se kreću po ludim putanjama.”*

Stoga je u sportskom mačevanju ne samo tehnika izmenjena i prilagođena pravilima igre već je promenjena i taktika izvornog mačevanja pa umesto "pogodi tako da ne budeš pogođen" vlada "kamikaza" princip - "pogodi prvi makar bio pogođen" jer taktički princip borbe u kojoj je suština brzina mora biti „ko prvi krene pogađa prvi“. Zbog toga se sportsko mačevanje danas najvećim delom i sastoji od iznenadnog i istovremenog juriša mačevalaca jednog na drugog uz šibanje, sudar i obostrane pogotke sa kalkulacijama u napred da će biti slučajno promašeni ili pogođeni - ali tako da će njihovi udarci ili bodovi biti za delić sekunde brži kako protivnikov pogodak na njima ne bi bio elektronski registrovan ili suđen. Zbog svega ovog sportski mačevaoci opsednuti time "ko će koga pre" i "ko će prvi" nemaju vremena ni za šta drugo osim za puki animalni refleks, instinkt, adrenalin i borbu u magnovenju polusvesti i hazarda.

I o tome govore nekadašnje legende svetskog sportskog mačevanja: Didier Flamen: "Ovo mi više ne liči na klasično mačevanje već na borbu gusara koji žele da osvoje brod"; Oriola: "Svuda samo vika i vriska, izbezumljeni, nepromišljeni, prepuni snage, jurnjave i

srljanja napadi, šibanja i udarci plake, sudaranja i guranje, besnilo praćeno prepirkama i svađama."

Nasuprot ovom modernom duhu "samoubilačkog" mačevanja Silver 1599. godine piše o osnovnom pravilu klasičnog mačevanja: *»Dvojica kapetana iz Sauthemptonu su se tako posvađala da su izvadili rapire i jurnuli jedan na drugog - naboli se istovremeno i poginuli. Najbolja zaštita od ovog (stocato) je da jedan mačevalac kaže drugom »bodi ako smeš«, a drugi mu odgovori »ti bodi ako smeš sa tvojim životom...« Ova dvojica lukavih gospodina tako stoje dugo jer kad su protivnici vešti oni nikad ne kreću istovremeno pošto stara izreka kaže: »Lepo i udobno je spavati u celoj koži.«*

*

Iz svih navedenih razloga čuveni diletantski „eksperiment“ - borba sportskog mačevaoca sa njegovim „mačem“ protiv klasičnog mačevaoca sa pravim (ali zatupljenim) mačem, a bi se otkrilo i „dokazalo“ koje je mačevanje „bolje“, je upoređivanje različitog – izraz neukosti. Sportski mač će uvek brže i jednostavnije stići do tela protivnika nego pravi mač zato što je lakši i pokretljiviji. Ali to je trivijalna činjenica koliko i da lakši čovek trči brže od težeg. U pravoj borbi se, međutim, ne radi nikako samo o brzini (što je u savremenom sportskom mačevanju najvažnije) već o posledicama koje prate tu brzinu (a što je presudno za pravo mačevanje) i tu bi stvar bila bliža borbi boksera pero i teške kategorije: prvi bi udarao više i brže ali beznadežno a drugi sporije i manje ali fatalno. Drugim rečima dok će „pobednik“ sa sportskim „mačem“ u stvarnosti svojim „pre“ pogocima malo ili nimalo nauditi protivniku - jer poseduje rekvizit namenjen bezopasnoj sportskoj igri („sečenje“ sportskom sabljom je toliko bezazleno da se njime ne može preseći ni mandarina) pravi mač „poraženog“ će sporije i ređe stići do tela „pobednika“ ali će mu naneti uvek opasnu ili kobnu povredu jer je njegovo sečivo napravljeno da bude pravo oružje.

Dakle, suprotstavljajući u navedenom "eksperimentu" dve različite i NESAMERLjIVE tehnike mačevanja i dve različite vrste mačeva sa različitim namenama možemo doći samo do zaključka da je navedeno praktično nadmetanje besmisleno koliko i trkanje tenka i "formule I". Za trku je nesporno bolja "formula I" ali za rat - tenk. To su dve različite stvari pa je i svaka od njih u skladu sa tim za određenu, konkretnu namenu bolja.

Ovaj "eksperiment" nam, međutim, govori nešto sasvim drugo: da je svaki mač gospodar jedino svog carstva i da se ne može u svemu organizovati takmičenje jer postoje besmislena takmičenja sa besmislenim pobedama koje ne govore ništa. **Falsa demonstratio non docet** - Pogrešno dokazivanje ne dokazuje ništa: Osim glupost onih koji ga organizuju.

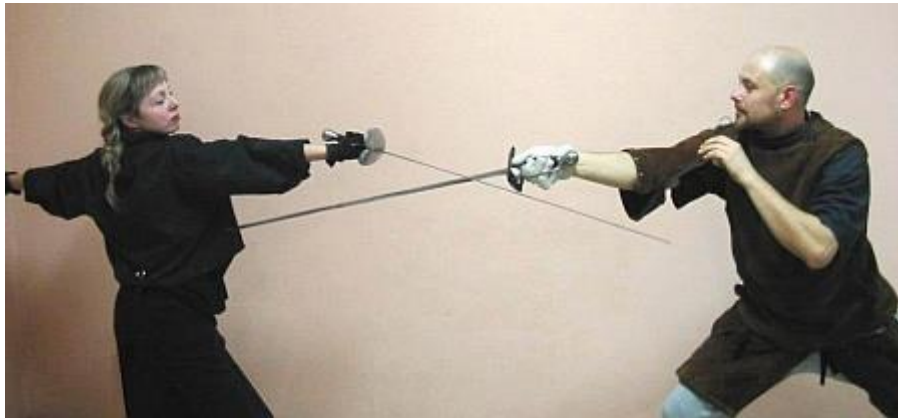
*

»..Moram da vas prekorim gospodo, ja vam ne posvećujem svoje vreme da biste se bavili sportom, već da biste naučili jednu vrlo rafiniranu veštinu...Kad se uzme u ruku oružje, iako ono nosi zaštitnu kapu na vrhu a vi odela i maske, nikad se ne smete ponašati kao da je u pitanju igra! Kad osetite želju za igrom, gurajte obruč ispred sebe, ili uzmite loptu, čigru ili olovne vojnike...«
"Arturo Peres Reverte, "Učitelj mačevanja"

Izbor između klasičnog mačevanja i sportskog mačevanja je, dakle, pitanje ne samo karaktera čoveka, njegovog vaspitanja i kulture - ukusa, već i opredeljenja zašto se hoće učiti i upražnjavati mačevanje: da li zbog bavljenja jednom klasičnom veštinom li radi bavljenja jednim sportom među ostalim sportovima a koji se od drugih sportova i igara razlikuje samo po rekvizitima – nisu lopte i loptice, štapovi za golf, kriket, bilijar, reketi, skije... već sportski rekviziti za takmičarsku igru "bodenja" i "sečenja".

Nije nešto samim tim što je novo, inovacija i moderno uvek bolje od starog.
Svaki novi korak u vremenu je korak u svim pravcima: ne samo napred već i levo, desno, nazad..., i u provaliju.

U svemu, međutim, postoji staro provereno i trajno - koje je postalo arhetip, večni uzor i izazov svakoj budućnosti,
pa zalaganje za nešto klasično i neprolazno može biti značajnije, vrednije, inspirativnije i avangardnije od zalaganja za nešto hipermoderno i najsavremenije.

Više o temi u: [Deset razlika između mačevanja kao borilačke veština i borilačkog sporta](#)

**Škola mačevanja „Sveti Đorđe“
Aleksandar Stanković, profesor mačevanja
<http://www.macevanje.org>**

